

קובץ

הערות התמימים ואנ"ש

◆ פרדיקט ליקוטי שיחות ◆

גליון ד (יט)
פרשת תרומה

יוצא לאור ע"י מערכת
פרדיקט לקוטי שיחות
הערות וביאורים

מפתח

- תרומה א - כללות השיחה
4..... עיונים והערות בלקו"ש חט"ז, תרומה א
הרב בנימין אפרים ביטון
- תרומה ב - כללות השיחה
10..... לשון לקיחה בשאר התרומות
קבוצת לומדי השיחות
- תרומה ב - כללות השיחה
11..... הערות בשיחה
קבוצת לומדי השיחות
- משפטים א - סעיף יג
12..... המעלה דמשפטים
הת' לוי יצחק שי' אסטער
- משפטים ב - הערה 2
13..... שייך שיהיו לבנ"י עבדים כנענים ממש
הרב יחזקאל הכהן ווילדאו
- משפטים ב - הערה 2
14..... בענין הנ"ל
הרב זלמן שמעון שיחי' שפרינגער

פתח דבר

לקראת שבת פרשת תרומה, שבעה לחודש אדר, הננו שמחים להוציא לאור קובץ מספר ד (י"ט) ד"הערות התמימים ואנ"ש - פרויקט לקוטי שיחות" אשר בו הערות, ביאורים ועיונים בלקו"ש חלק טז.

הפרויקט, שהתחיל לכבוד שבעים שנה לנשיאות רבינו, ביו"ד שבט העבר, זכה להתעוררות גדולה בקרב התמימים, שלוחים ואנ"ש, ועד עתה מנויים בפרויקט קרוב לעשרת אלפים יהודים, שקבלו על עצמם ללמוד בכל שבוע שיחה או כמה שיחות בלקו"ש ע"מ לגמרה אי"ה.

מטרת קובץ זו הוא למלאות בעזה"י את הצורך לרכז את כל הדיונים לפונדק אחד, אשר בו יוכלו לשאול ולהשיב, להקשות ולתרוץ בהבנת השיחות.

ידועה לכל גודל החביבות שרחש כ"ק אדמו"ר להוצאת קובצי הערות, ובפרט לאלו העוסקים בתורתו הק' כפי שכתב מענה לא' על שאלתו באחת השיחות:

"נהנתי להערותיו בלקו"ש, בנוגע לשאלותיו בזה - הרי זוהי מטרת קובצי הערות הת' ואנ"ש המו"ל בכ"מ - לרכז שם כל כיו"ב ושידונו רבים עד"ז וכו", עכ"ל"ק.

ואנו בטוחים שהוצאת הקובץ תגביר את ה'קאך' והחיות בלימוד השיחות לנחת רוחו הק', ותעורר רבים להשתתף בהלימוד.

בקשתינו שטוחה לכל מאן דאית לי' הערות וביאורים בשיחות אלו, שיואילו נא בטובם לשולחם אל המערכת על מנת שנוכל להדפיסם בקובצים הבאים שיצאו לאור בעזה"י.

ואנו תפילה שנוכה לגרום נח"ר לרבינו, ושכזכות הדפסת קובצים אלו, אשר בקשר לזה אמר כ"ק אדמו"ר שהוא הכנה ל"תורה חדשה מאתי תצא", נזכה בקרוב ממש לגאולה האמיתית והשלימה, אמן סלה.

המערכת

עש"ק פרשת תרומה, ז' אדר ה'תשפ"א - הי' תהא שנת פלאות אראנו
שבעים ואחת שנים לנשיאות כ"ק אדמו"ר

תרומה א - כללות השיחה

עיונים והערות בלקו"ש חט"ז, תרומה א

הרב בנימין אפרים שי' ביטון

שליח כ"ק אדמו"ר ונקובר קנדה

"לי לשמי"

א. בלקו"ש חט"ז עמ' 284 ואילך מביא הרבי פירוש רש"י עה"פ בריש פרשתנו (שמות כה, ב) "ויקחו לי תרומה", שמעתיק תחילה את שלושת המילים "ויקחו לי תרומה" ומפרש וז"ל "לי - לשמי".

ושואל הרבי, מה הוקשה לרש"י בפירוש הפסוק ובכוונת תיבת "לי", ולכאורה הרי תיבת "לי" שבפסוק פשוטה כמשמעה, שהקב"ה מצווה את בני ישראל שיקדישו לו תרומה, וכמו שמצינו ביטוי זה ["לי"] בהקשר דומה לפני זה בכ"מ בתורה, וכמ"ש (שמות יג, ב) "קדש לי כל בכור" ועוד כיו"ב, ומה בא רש"י לשלול, ליישב או להבהיר, וצ"ב.

ועיי"ש שמביא בזה כמה פירושים מהמפרשים, ושואל עליהם, ולמסקנא מחדש הרבי פירוש חדש בכוונת רש"י.

ונקודת הדברים, שכוונת רש"י בפירושו היא לשלול ולהבהיר שאין כוונת הכתוב בתיבת "לי" ["ויקחו לי"] כמשמעותה הפשוטה לכאורה, שיקדישו להקב"ה תרומה, והיינו שתיבת "לי" פירושה שהתרומה המדוברת תהא מוקדשת להקב"ה.

שכן, לפירוש זה, נמצא שתיבת "לי" היא מיותרת, והיינו משום כי נקודה זו, שהתרומה תהא מוקדשת להקב"ה, הרי כבר יודעים אותה ממשמעות המילים "ויקחו תרומה", וכפי שמבאר הרבי בארוכה בהשיחה שם, שתיבות אלו, איך שנפרש אותם, כבר מבטאים את אותה נקודה שהתרומה היא מוקדשת להקב"ה, ואם כן, אם תיבת "לי" שבפסוק זה היתה מובנה ומשמעותה כנ"ל - שיקדישו להקב"ה תרומה, היינו, שהתרומה היא מוקדשת להקב"ה, הרי תיבת "לי" היא מיותרת, שכבר יודעים זה משאר המילים "ויקחו תרומה" וכנ"ל [וזהו אפוא הטעם לכך שרש"י מעתיק בפירושו גם התיבות "ויקחו תרומה", שכן מילים אלו הם ההכרח והיסוד שא"א לפרש תיבת "לי" כמשמעותה הפשוטה והרגילה, אלא יש לפרש בזה פירוש חדש, וכדלהלן].

ולכן מפרש רש"י פירוש חדש בתיבת "לי", שהכוונה היא "לי - לשמ"י", כלומר, כוונת הכתוב היא להשמיענו כי בעת נתינת התרומה צריך גם כוונה "לשמה", שבשעת הנתינה צריך לכוון בפירוש שאני נותן תרומה זו לשם הקב"ה, וע"ד הכוונה "לשמה" שבס"ת וכיו"ב, ובלשונו הק' 'און דעריבער זאגט רש"י אז "לי" דא מיינט ניט אז עס ווערט דעם אויבערשטנ'ס, הקדש (ע"ד ווי "קדש לי" וכיו"ב), נאר ס'איז א נייער באזונדער ענין - אז עס דארף זיין "לשמ"י". דאס הייסט, אז נוסף אויף דער נתינה צו הקדש, זאל זיין נאך אן ענין: כוונה לשמה (ע"ד די כוונה לשמה ביי גט, ס"ת וכו') - אז ביים געבן צו הקדש זאל מען מכוון זיין אז מ'ג'ט עס "לשמ"י".

ב. ואולי יש להעיר שלפי חידושו של הרבי בפירוש כוונת רש"י, יש להמתיק דקדוק לשון רש"י בפירושו, דהנה כד דייקת שפיר בלשון רש"י הרי שלאחר שהעתיק את המילים "ויקחו לי תרומה", הנה בפירושו עצמו מעתיק עוה"פ תיבת "לי" ומפרש על זה "לשמ"י", והיינו שאינו מסתפק רק בפירוש "לשמ"י, אלא שחוזר וכותב שוב "לי לשמ"י" [וראה בלקו"ש שם הערה 8 שבכמה דפוסים וכת"י של רש"י לא העתיק עוה"פ בפירושו תיבת "לי", אמנם ברוב הדפוסים וכת"י - וכ"ה בפרש"י שלפנינו - הרי מעתיק עוה"פ בפירושו תיבת "לי" עיי"ש].

ובפשטות, כוונת רש"י בהעתקת תיבת "לי" עוה"פ בפירושו היא להדגיש ולהבהיר בזה שפירושו "לשמ"י" הוא לפרש תיבת "לי" דקרא, והיינו משום כי בהד"ה העתיק את שלושת התיבות "ויקחו לי תרומה" [וכנ"ל משום שגם התיבות "ויקחו . . תרומה" הם חלק מהפירוש, שמהם הוא ההכרח לפרש תיבת "לי" באו"א מהרגיל], וזהו שבא רש"י להבהיר "לי לשמ"י" - שפירושו "לשמ"י" הוא על תיבת "לי" של הפסוק.

אמנם עדיין צע"ק, שלכאורה גם מבלי הדגשת והעתקת עוה"פ תיבת "לי", היה מובן מתוך הפירוש עצמו שהכוונה ב"לשמ"י" היא לפרש תיבת "לי" [ולא תיבת "ויקחו" או "תרומה"], וכמוכן גם מזה שבכמה דפוסים וכת"י של רש"י אינו מעתיק עוה"פ תיבת "לי", והיינו בפשטות משום שאין זה מוכרח בהפירוש, וא"כ עדיין צ"ב לכאורה - לפי רוב הדפוסים וכת"י של רש"י - מדוע מעתיק רש"י עוה"פ בפירושו תיבת "לי".

ג. אולם לאור חידושו של הרבי ניתן להמתיק זה היטב, דכוונת רש"י בזה היא - לא להבהיר סתם שבא לפרש תיבת "לי", שדבר זה מובן מעצמו כנ"ל, אלא - לומר שפירושו של תיבת "לי" שבפסוק כאן הוא שונה מפירושו של תיבות "לי" [שבהקשר דומה] בשאר המקומות שבתורה.

במילים אחרות: כוונת רש"י בזה היא כאילו היה אומר כביכול: ה'לי' הזה, אין פירושו כשאר ה'לי' שבתורה, אלא ה'לי' שבפסוק כאן דווקא פירושו - לשמ"י".

והיינו משום שבפשטות היינו אומרים ש"ויקחו לי" פירושו ע"ד "קדש לי" וכיו"ב, שהכוונה להקדיש להקב"ה תרומה או בכור וכיו"ב, אלא שמפאת המילים "ויקחו . .

תרומה" מוכרחים אנו לפרש שאין כוונת תיבת "לי" ככפסוק "קדש לי" וכיו"ב, אלא כאן דווקא הכוונה היא אחרת, שפירושו הוא "לשמי", שצ"ל גם כוונה לשמה.

וזוהו שרש"י מעתיק שוב תיבת "לי" ומפרש "לשמי", להורות ולהדגיש בזה, שאין פירוש "לשמי" [כוונה לשמה] הפירוש הטבעי כביכול של תיבת "לי" ע"ד הרגיל, ורק שה"לי" הזה פירושו "לשמי".

ואולי יש לומר שבעצם כל זה מדויק ומונח בלשון הרבי בהשיחה, דזלה"ק שם עמ' 287 [ההדגשות אינן במקור] "און דעריבער זאגט רש"י אז "לי" דאָ מיינט ניט אז עס ווערט דעם אויבערשטנ'ס, הקדש (ע"ד ווי "קדש לי" וכיו"ב), נאר ס'איז א נייער באזונדער ענין - אז עס דארף זיין "לשמי" . . כוונה לשמה".

ונראה דהן הן הדברים, שהרבי מפרש בזה לא רק את החידוש בכוונת רש"י, אלא גם איך שזה מתבטא בלשונו של רש"י, שבהעתקת תיבת "לי" עוה"פ בפירושו נתכוון רש"י בעצם לומר "אז לי' דאָ", שה"לי" הזה הוא שונה מכל שאר ה"לי" שבתורה, כב"קדש לי" וכיו"ב, שבדרך כלל - בהקשר של תרומה והקדש להקב"ה - הכוונה בפשטות היא ש"יקדישו לי", היינו, להקדיש את הדבר להקב"ה, אולם כאן בפסוק זה הכוונה שצ"ל "לשמי", היינו, כוונה לשמה, וכמוש"ב.

בגדר כוונה "לשמה" בנתינת התרומה

ד. עוד יש להעיר בביאור השיחה שם, דהנה יעויי"ש באות ו' שע"פ החידוש הנ"ל בביאור כוונת פירוש רש"י עה"ת, הנה הרבי מבאר עפ"ז גם את יסוד שיטת רש"י על הש"ס בדין שינוי מקדושה לקדושה בתרומת בדק הבית.

דהנה בדין שינוי מקדושה לקדושה בתרומת בדק הבית, וכגון שהקדיש תרומה עבור בדק ההיכל, אם ניתן לשנות ולהשתמש בה עבור בדק העזרה וכיו"ב, הרי נחלקו בזה הרמב"ם והראב"ד, דהרמב"ם ס"ל שא"א לשנות מקדושת בדק ההיכל לבדק העזרה וכיו"ב, והראב"ד ס"ל ששפיר ניתן לשנות בזה, יעויין ברמב"ם תמורה פ"ד הי"א ובהשגת הראב"ד שם.

והרבי מדייק ממשמעות פירוש רש"י על הש"ס בתמורה לב, א ששיטתו בזה היא כשיטת הראב"ד ששפיר ניתן לשנות מקדושת בדק ההיכל לבדק העזרה וכיו"ב עיי"ש.

ומבאר הרבי את יסוד שיטת רש"י [והראב"ד] בזה, ותוכן נקודת הדברים, דאם כי אינו מדובר בתרומת בדק הבית "סתמית", והיינו שלא מדובר במצב שמלכתחילה

הקדיש את התרומה לבדק הבית באופן "סתמי", אלא שהקדיש וייחד בפירוש את התרומה עבור בדק ההיכל או כיו"ב [ראה בלקו"ש שם הערה 34], מכל מקום, היות ושיטת רש"י - על התורה, וכן י"ל בשיטת רש"י על הש"ס - היא שבעת הנתינה צריך התורם לכוון כוונה "לשמה", כלומר, שהוא תורם את התרומה "לשמי" - לשם הקב"ה, הרי כבר אינו נוגע ולא איכפת לו אם התרומה הולכת ונעשית בה שימוש בפועל לבדק ההיכל או לבדק העזרה וכיו"ב, שכן כל בדק הבית הוא "לשם ועבור הקב"ה".

במילים אחרות: אם כי מלכתחילה, כאשר הקדיש את התרומה עבור בדק ההיכל, אכן נתייחדה התרומה לקדושת "בדק ההיכל", הנה לאחר מכן, כאשר תרם ונתן את התרומה וכיוון אז - על פי דין - שהוא תורם אותה "לשם הקב"ה", הרי כאילו נתבטל כביכול הייחוד הקודם של "בדק ההיכל", והוחל על התרומה שם וחלות של "תרומת בדק הבית" סתמית, שעניינה "לשם הקב"ה".¹

ה. והנה יעויין בהערה שכותב הרבי וזלה"ק "בנוגע להשינוי מתרומה א' לב' (כגון: מתרומת המשכן (בדק הבית) לשקלים (עבור) קרבנות ציבור) - יש לעיין בדעת רש"י בפשש"מ אם גם בזה מהני הדין ד"לשמי" שאפשר לשנות או לא".

והיינו שהרבי חוקר ומסתפק באם ע"פ הביאור שבפנים השיחה בשיטת רש"י [והראב"ד] בדין שינוי מקדושה לקדושה בבדק הבית גופא, וכגון מתרומת בדק ההיכל לבדק העזרה וכיו"ב, ניתן לומר עד"ז גם בשינוי מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה, וכגון מתרומת בדק הבית [תרומת המשכן] לשקלים עבור קרבנות ציבור [תרומת המזבח], או לא.

שכן לפי פירוש א' בפירוש הכתובים עכ"פ, הרי הכתוב "ויקחו לי תרומה" [וכתוצאה גם פירושו וחיידושו של רש"י שצ"ל "לי לשמי", היינו, שיש לכוון כוונה "לשמה" בעת

1. ואולי ביסוד דברי רבינו היה מקום לבאר עפ"י יסוד פלוגתת הרמב"ם והראב"ד אם בתרומת בדק הבית ניתן לשנות מתרומת בדק ההיכל לבדק העזרה וכיו"ב או לא, והיינו די"ל דפליגי בעצם ביסוד הדין אם בעת הנתינה יש צורך גם בכוונה מיוחדת "לשמה" [וכשיטת רש"י] או לא.

והיינו שהרמב"ם ס"ל שאין חיוב מיוחד לכוון בעת הנתינה כוונה מיוחדת "לשמה" [שעניינה של כוונה זו, כמבואר בהשיחה, היא כוונה כללית "לשם הקב"ה", או עכ"פ כוונה כללית "לשם בדק הבית", וכמבואר להלן בפנים בארוכה], ונמצא שמאחר ומלכתחילה הקדיש את התרומה עבור בדק ההיכל, הרי שוב נתייחדה התרומה לקדושת בדק ההיכל דווקא, וכבר א"א לשנותה מקדושה לקדושה.

ברם הראב"ד ס"ל דבעינן בעת הנתינה כוונה "לשמה", כשיטת רש"י, ולכן אם כי אמנם מלכתחילה כאשר הקדיש את התרומה עבור בדק ההיכל, אכן נתייחדה התרומה לקדושת "בדק ההיכל", מכל מקום, לאחר מכן, כאשר תרם ונתן את התרומה וכיוון אז □ על פי דין □ שהוא תורם אותה "לשם הקב"ה" או "לשם בדק הבית", הרי נחשב כאילו נתבטל כביכול הייחוד הקודם של "בדק ההיכל", והוחל מעתה על התרומה שם וחלות של "תרומת בדק הבית" סתמית, שעניינה "לשם הקב"ה", וממילא ששפיר ניתן לשנותה מקדושת בדק ההיכל לקדושת בדק העזרה, שהכל הוא "בדק הבית" והכל הוא עניינה של "הקב"ה".

נתינת התרומה] קאי לא רק על תרומת המשכן אלא גם על תרומת המזבח ותרומת האדנים, וממילא שגם עליהם חל הדין שצ"ל כוונה לשמה בעת הנתינה [ראה בכל זה בלקו"ש שם הערות 34, 36, 39 ובהנסמן שם].

וא"כ מעיר הרבי, "יש לעיין בדעת רש"י בפשש"מ אם גם בזה מהני הדין ד"לשמי" שאפשר לשנות או לא", והיינו אם גם בזה אנו אומרים שהכוונה "לשמה" מהני שיוכל לשנות מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה, וכמו שנתבאר בפנים השיחה בדין שינוי מקדושה לקדושה בבדק הבית גופא, או שמא לא מהני, דרך לענין שינוי מקדושה לקדושה בבדק הבית גופא ניתן לומר שה"לשמה" מהני לשנות מתרומת בדק ההיכל לבדק העזרה וכיו"ב, אולם לענין שינוי מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה אינו מהני.

אלא שלכאורה צ"ע מהי כוונת הרבי בזה, דמהו יסוד הספק בזה אם ה"לשמי" מהני גם עבור השינוי מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה או לא, זאת ועוד צ"ב מהו יסוד החילוק בזה בין השינוי מקדושה לקדושה בבדק הבית גופא שבזה ברור ומוכרע להרבי בפנים השיחה שמהני, משא"כ גבי השינוי מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה שאינו ברור ומוכרע אלא הרבי חוקר ומסתפק בהערה שיש לעיין אם מהני או לא, וצ"ב.

ו. ואולי י"ל הביאור בזה, דהנה כד דייקת שפיר בפנים השיחה, הרי שבתחילת האות מבאר הרבי שהכוונה "לשמה" - גבי תרומת בדק הבית - היא כוונה "לשם הקב"ה", אמנם בסוף האות הרי הרבי מפרט בזה ומפרש דהכוונה היא כוונה כללית "לשם בדק הבית", וזלה"ק "ויש לומר אז דאס איז אויך פארבונדן מיט'ן דין הנ"ל אז די נתינה דארף זיין "לשמי": וויבאלד ער איז מכוון אז ער גיט עס "לשמי" - פארן אויבערשטן - איז דא ניט (אזוי) נוגע דער ענין פרטי אויף וועלכן ער האט דאס מקדיש געווען, אבי עס איז "לשמי" עס "קומט אן" צום אויבערשטן.

און דערפאר, אויב ער איז דאס מקדיש פאר בדק ההיכל, מעג מען דאס משנה זיין צו בדק המזבח וכיו"ב, ווייל די כוונה "לשמי" איז דאס (ניט קיין "לשמי" פרטי פון היכל, נאר) א כוונה כללית "לשמי" פון בדק הבית" עכלה"ק.

ולפי זה היה מקום לומר דבזה תלוי יסוד הספק בהערה, וזהו גם יסוד החילוק בין דין השינוי מקדושה לקדושה בבדק הבית גופא, שבזה ברור להרבי בפנים השיחה ש"לשמי" מהני, לבין שינוי מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה שבזה מסתפק הרבי בהערה אם "לשמי" מהני או לא, והיינו די"ל דזה תלוי מהי בדיוק הכוונה "לשמה", האם "לשם הקב"ה" באופן כללי ממש, או כוונה כללית "לשם בדק הבית" עכ"פ או בשאר התרומות "לשם השקלים לקרבנות ציבור" או "לשם האדנים".

דאי נימא דהכוונה היא כוונה כללית "לשם בדק הבית" [ועד"ז גבי שאר התרומות כל חד וחד לפי עניינן], הרי י"ל שבתרומת בדק הבית גופא, אכן שפיר ניתן לשנות

מקדושה לקדושה, וכגון מתרומת בדק ההיכל לבדק העזרה וכיו"ב, שכן סוף סוף הכל הוא "לשם בדק הבית".

אולם בשינוי מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה, וכגון מתרומת בדק הבית [תרומת המשכן] לשקלים עבור קרבנות ציבור [תרומת המזבח], הרי לצד זה נאמר שא"א לשנות, שכן אם כי אמנם כיוון התורם בעת הנתינה כוונה כללית "לשמה", מ"מ הרי הכוונה היתה "לשם בדק הבית" עכ"פ, ונמצא כי התרומה מוקדשת ומיוחדת לקדושת "בדק הבית" דווקא, לא לשאר התרומות והקדושות, וממילא שלא יוכל לשנות מא' לשני.

אמנם אי נימא דהכוונה "לשמה" שצריך לכוון היא כוונה כללית יותר, לא "לשם בדק הבית" אלא "לשם הקב"ה", הרי לפי זה שפיר ניתן לומר שאפשר לשנות מקדושה לקדושה, לא רק בתרומת בדק הבית גופא למשל, מתרומת בדק ההיכל לבדק העזרה וכיו"ב, אלא אפילו מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה, וכגון מתרומת בדק הבית [תרומת המשכן] לשקלים עבור קרבנות ציבור [תרומת המזבח], שכן סוף סוף הכל הוא "לשם הקב"ה" [ובסגנון השיחה "אבי עס איז "לשמי" עס "קומט אן" צום אויבערשטן"].

ואם כי מלכתחילה אמנם הקדיש וייחד בפירוש את התרומה לבדק הבית למשל, מ"מ ע"י ובאמצעות כוונתו "לשמה" - "לשם הקב"ה", הנה בעת הנתינה, כאילו נתבטל כביכול הייחוד הקודם והוחל על התרומה שם וחלות של "תרומה להקב"ה" [וע"ד המבואר לעיל בביאור פנים השיחה אודות השינוי מקדושה לקדושה בבדק הבית גופא וכנ"ל], וממילא ששפיר יוכל לשנות אף מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה.

ז. ואם כנים הדברים ניתן לומר שזהו יסוד החילוק בין פנים השיחה להערה, וכמו כן זהו גם יסוד הספק בהערה גופא.

דבפנים השיחה דקדק הרבי [בסוף האות] שהכוונה "לשמה" היא אמנם כוונה כללית, ולא כוונה פרטית "לשם ההיכל", אולם הכוונה צ"ל "לשם בדק הבית" עכ"פ וכנ"ל, ובה שפיר ביאר את הדין דשינוי מקדושה לקדושה בתרומת בדק הבית גופא, דאף אי נימא דהכוונה "לשמי" היא "לשם בדק הבית" עכ"פ [ולא כוונה כללית וסתמית יותר] "לשם הקב"ה", וכפי שהיה משמע מפשטות הלשון בתחילת האות], שפיר ניתן לפרש את שיטת רש"י [והראב"ד] בדין שינוי מקדושה לקדושה בתרומת בדק הבית גופא, מתרומת בדק ההיכל לבדק העזרה וכיו"ב, ששפיר ניתן לשנות בין זה לזה כיון שהכל הוא "לשם בדק הבית".

אמנם בהערה מסתפק וחוקר הרבי אם ניתן לומר שה"לשמי" מהני גם לשנות מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה או לא, ויסוד הספק בזה הוא באם הכוונה "לשמה" היא "לשם בדק הבית", ועד"ז גבי שאר התרומות כל חד וחד לפי עניינו [וכמו שפירש

בפנים השיחה בסוף האות], או שמא י"ל דבכוונה לשמה מהני בעצם אף כוונה כללית יותר - "לשם הקב"ה".

דאי נימא דהכוונה צ"ל "לשם בדק הבית" וכו', הרי לפ"ז לא יוכל לשנות מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה, משא"כ אי נימא דהכוונה היא "לשם הקב"ה", הרי שפיר יהא ניתן לשנות אף מסוג א' של תרומה לסוג ב' של תרומה, שכן סוף סוף הכל הוא של הקב"ה, וכמוש"נ.

תרומה ב - כללות השיחה

לשון לקיחה בשאר התרומות

קבוצת לומדי השיחות

א. מבאר בשיחה הטעם שדוקא בתרומת אדנים נאמר הלשון "ויקחו לי תרומה", שהוא משום שבענין התורה שהוא חכמתו ית' ה"ה בדרך מלמעלה למטה.

ויש להעיר דלא רק בתרומת אדנים נאמר לשון ויקחו, אלא גם בשאר התרומות נאמר ל' תקחו ולא ל' נתינה. היינו גם בקו העבודה שענינה מלמטלמ"ע.

והנה עיין במאמר ד"ה ויקחו לי תרומה תשל"ה, שממנו שיחה זה, בקשר להדיוק בלשון 'ויקחו לי' בתרומת האדנים, שמדייק דלכאורה באמת בכל הענינים תומ"צ (היינו גם תפלה וגמ"ח) יש ענין הלקיחה.

ואח"ז מבאר שרק בתורה הוא באופן דמלמעלה למטה. ויש לעיין מה בדיוק התירוץ לשאלתו הנ"ל. ועצ"ע.

ב. ויש להעיר בדא"פ בקשר לגמ"ח, שגם כן ענינה בדרך מלמעלמ"ט, ע"ד תורה.

ויש לעיין לגבי גמ"ח האם הוא מלמעלה למטה כמו תורה (אלא שתורה המשכחה בהאדם, ומצוות המשכה היא בעולם). וכן משמע בפשטות מהשיחה.

או שי"ל בעומק יותר דכיון דענין המצוות ענינה להמשיך גם במקום שאין נרגש הגילוי כלל, א"כ אין ענינה גילוי מלמעלה למטה כתורה.

דזה גופא הוא החילוק בין תורה וגמ"ח, דתורה שענינה גילוי מלמעלה למטה נמשך רק באדם שנרגש בו הגילוי דתורה, משא"כ מצוות ענינה המשכת העצמות שלמעלה משני המקוין.

היינו הן תורה והן עבודה מוגבלים בזה שצריך להיות כלי להגילוי, משא"כ מצוות היות והם למעלה משני הקוים, בכוחו להיות נמשך בעולם גם במקום שאין נרגש גילוי כלל. (וראה בשיעור של הרב יוסף שי' גורביץ שהאריך בענין זה).

ובקשר לתפילה, להעיר גם מהמבואר בכמה מקומות, דגם בתפלה יש ענין דמלמעלה למטה. ראה לדוגמא בד"ה אדני שפתי תפתח תשי"ב.

ג. ואולי יש לומר עוד בזה, ע"ד המבואר בהשיחה בחי"א שהאדנים (קב"ע) הוא היסוד לכל העבודה במשך היום, ה"ה להביאור בהשיחה שהאדנים הם תורה, וזה היסוד ופועל על שאר העמודים (ראה המוזכר בשיחה זו בחט"ז סעיף ד), ולכן נאמר גם בהם ל' קיחה.

תרומה ב - כללות השיחה

הערות בתרומה ב

קבוצת לומדי השיחות

א. יש לעיין איך לתווך המבואר גבי תורה שענינה גילוי מלמעלה למטה, עם המבואר בכ"מ שדוקא גמ"ח הוא קו הימין שענינו גילוי מלמעלה למטה (ועבודה הוא קו השמאל מלמטה למעלה), ותורה הוא קו האמצעי.

ב. עוד יל"ע מדוע לא העיר בשיחה בשיכות לקו העבודה שבלב (זו תפילה), הנאמר בכתוב "ידבנו לבו".

משפטים א - סעיף יג

המעלה דמשפטים

הת' לדי יצחק שי' אסטער

ישיבת תו"ת המרכזית 770

סעיף י"ג: און דורך דעם וואס עס איז דא די השגה אין אלקות, ביז אין דעם אופן פון "אני והו דבוקים ביחד" - אָט דעמאָלט, איז אפילו ווען ער קומט צו דערנאָך צו דער הכרה אָז "תכלית הידיעה שלא נדער", אַז אויך די ענינים אין וועלכע ער האט יע אָ השגה זיינען באמת העכער פון השגה, און נאָכמער: אפילו די ענינים וועלכע זיינען לכתחילה ניט בגדר השגה - זיינען זיי ביי אים ניט אָן ענין פון מקיף בלבד, נאָר זיי ווערן נרגש אין דעם אדם גופא - "משפטים".

יש לבאר בדרך אפשר בביאור ב' הענינים שמזכיר: א) אויך די ענינים אין וועלכע ער האט יע אָ השגה זיינען באמת העכער פון השגה. וב) נאָכמער: אפילו די ענינים וועלכע זיינען לכתחילה ניט בגדר השגה - זיינען זיי . . נרגש אין דעם אדם גופא.

שמכוונות הן לב' ביאורים בענין המשפטים: א) ע"פ השיחה דחלק ח' (שנסמן בהערה 57 עיי"ש) שבאמת גם המשפטים עצמם הם חוקים, אשר גם זה אחרי עבודה ויגיעה היא. וב) ב"נוסף" לזה ("נאָכמער"), באה הנתבאר בשיחה זו, שגם מה דלמעלה משכל הוא מצד מציאותו.

משפטים ב - הערה 2

עבדים כנענים ממש

הרב יחזקאל הכהן ווילדאו

שליח כ"ק אדמו"ר בבואנוס איירס, ארגנטינה

בהע' 2 מבאר כ"ק אדמו"ר השם "עבד כנעני", ושם:

כנעני – אף כי כנעני לאו דוקא, כ"א כל אחד מכל באי העולם חוץ מישראל, אולי י"ל שדברו חכמים בהווה, וע"פ מש"נ עבד עבדים יהי'. אבל עצע"ג כי משנצטוו לא תחי' הרי אדרבה מהם (מהאומות) תקנו ולא מן הגרים (הכנענים ש) בארצכם. וא"כ הרגיל והווה הוא דוקא משאר האומות.

והנה במכילתא (פרשה א) ובילקוט שמעוני (ש"י) שהם מקורו של פירוש רש"י כאן אכן לא נאמר "עבד כנעני", אלא הלשון שם: עבד שהוא עברי או אינו אלא עבדו של עברי שלקחו מישראל. ורש"י הוא זה שבפירושו מוסיף: אלא עבדו של עברי עבד כנעני.

ונראה פשוט דטעמו של רש"י הוא כדרכו, שאינו מעתיק כלשון המקור המדוייק אלא מוסיף (או משמיט) לפי הנצרך להבנת פש"מ, וכאן בהוספת מלים אלו מדגיש שהמדובר הוא בעבד כנעני.

ויש להוסיף דבפש"מ על אתר אליבא דאמת היה אפשר שלבני ישראל יהיו עבדים כנענים ממש, וכמו שמציין כ"ק אדמו"ר בהע' 22 בשיחה שם, ששייך שבני ישראל בזמן שבין קרי"ס למ"ת קנו עבדים מתגרי אומה"ע במדבר, ולפ"ז אפשר שקנו גם עבדים כנענים ממש.

דאף אם נאמר כמו שביאר בטוב טעם הרה"ח עקיבא גרשון וגנר שליט"א בקובץ הערות הקודם (גליון ג) דיש לומר שגם לפני מ"ת קיימו בני" חלק מדיני עבדים אפי' שעוד לא נתנו, אבל פשוט שהיינו דוקא דינים שהיו מחוייבים מצד השכל, משא"כ הדין שלא תחי' שנתחדש לאחר מ"ת, אין שום סברה לומר שגם זה קיימו בזמן ההוא. ולפ"ז אכן שייך, כנ"ל, שלבני" היו עבדים כנענים ממש, ואתי שפיר לשון רש"י על אתר "עבד כנעני".

(ולפ"ז יש לחקור מה דינם של עבדים אלו כשנתחדש האיסור לא תחי', האם היה מותר לבני" לקיימם או לא, ועוד חזון למועד).

אולם גוף קושיית כ"ק אדמו"ר בהע' היא על השם עבד כנעני במשנה (קדושין כב,ב) ובשאר מקומות, איך חכמים קראו לכל מי שאינו עבד עברי בשם הכללי עבד כנעני, כשלדורות היה דבר אסור מצד האיסור לא תחי'.

והנה יש להוסיף, לחידודא דמילתא, שהעבד הראשון המוזכר במקרא הוא אליעזר עבד אברהם, והוא היה כנעני (עיינ פרש"י חיי שרה כד, לט וברא"ם, משכיל לדוד ועוד בביאור דברי רש"י), ולפ"ז היה אפשר לומר שחכמים קראו בשם כללי "עבד כנעני" על שם העבד הראשון המוזכר בקרא שהיה כנעני.

אלא דגם על זה נופל הצע"ג של כ"ק אדמו"ר בהע' הנ"ל, וכלשה"ק: הרי התואר עבד כנעני מצינו רק לאחר הצינוי דלא תחי' – ואיך נייחס כל העבדים לכנען כשמציאות עבד (ובמילא כל דיניו) – הוא רק כשאינו כנעני.

משפטים ב - הערה 2

בענין הנ"ל

הרב זלמן שמעון שיחי' שפרינגער

תושב השכונה נחלת הר חב"ד

מנהל ארגון 'מהות'

שם מקשה על ביאור הראשונים בענין שם "עבד כנעני".

והנה המאירי בקידושין (כב, ב) מבאר תירוץ נוסף לקושיא הנ"ל והוא ע"פ שיטת הרמב"ם שדין השלמה וקבלת ז' מצוות חל גם ביחידים, ולא צריך שאומה שלימה תשלים ותקבל המצוות, ואילו שהשלימו וקיבלו המצוות עדיין כנעניים הם (כי הם נעשו עבדים לישראל רק מפני הקללה), ונמצא שבמציאות היה עבד כנעני כפשוטו.

ולהעיר שבפרש"י על התורה מפורש אשר בקללת נח לכנען נכלל שגם כשיהיו ישראל נגלים בין האומות יהי' כנען עבד להם, וזה ייתכן רק לפירוש המאירי.

עוד יש להעיר שרבינו בחיי ב' משפטים (כא כו) והמהרש"א במס' ברכות (ה, א) פירשו שעבד כנעני יוצא בשן ועין כי בכך נתכפר עוון כנען שבגללו צאצאיו נעשו עבדים לאחיו.

ולכאורה נמצא שכוונת ההערה היא להוכיח שעכ"פ יש צד חזק לומר שהיו עבדים כנעניים כפשוטו, וכשיטת הרמב"ם וכביאור המאירי.

ולהעיר שלשיטת רש"י עה"ת דין השלמה וקבלת ז' מצוות שייך גם בז' אומות, ובענין מסויים עוד יותר משיטת הרמב"ם, ומבואר כ"ז בלקו"ש ח"ד פרשת כי תצא א (סעיף ה' ואילך ובהערות), ושם מתבאר בעוד כו"כ אופנים (כנעני שאינו בא"י ועוד) שהי' שייך כנעניים כפשוטם שלא נתחייבו מיתה מצד הציווי ד"לא תחי' כל נשמה", וא"כ י"ל בפשטות שמהם נקנו עבדים לישראל, וכמו שהייתה קללת נח לכנען.

נמצא שהשם "עבד כנעני" אפ"ל כפשוטו, היינו אחד מאותם הכנעניים שלא נצטוו עליהם "לא תחי'" (בכל האופנים הנ"ל), רק שכאן מקשה על ביאור הראשונים (בעיקר רש"י על הש"ס ועל ביאור החינוך) שהוציאו השם מפשוטו.

להערות והגובות ע"מ לפדסם בקובצים הבאים
 וכן למיני והקדשות ניתן לשלוח למערכת
 PLSHaoros@gmail.com

קובץ הבא יצא לאור בעזה"י לקראת שבת פרשת תצוה.
 הערות יתקבלו לא יאוחר מיום חמישי 12:00pm

מוקדש
לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר